

1.2. ბანკების კლასიფიკაცია და სახეობები

საბანკო სისტემის ჩამოყალიბების ევოლუციურმა პროცესმა, ბუნებრივია, გამოიწვია ერთმანეთისაგან განსხვავებული სახეობის ბანკის წარმოშობა და, შეიძლება ითქვას, ეს ტენდენცია დღესაც გრძელდება. ბანკების კლასიფიკაციისას არ უნდა დაგვავიწყდეს ნაციონალური ხასიათი, რომლითაც ერთი და იმავე ტიპის ბანკები შეიძლება განსხვავდებოდნენ ერთმანეთისაგან სხვადასხვა ქვეყანაში: მაგალითად, ამერიკული ბანკები განსხვავდებიან ევროპული ბანკებისაგან, ინგლისური ბანკები – ფრანგულისაგან, ეს უკანასკნელი – გერმანულისაგან და ა.შ. რა თქმა უნდა, ფინანსური გლობალიზაცია შლის ბანკების ნაციონალურ ელფერს, მაგრამ სრულად მაინც ვერ აქრობს მათ.

როგორც წესი, სხვადასხვა ქვეყნის ნაციონალური ხელისუფლება მაინც სიფრთხილით ეკიდება საბანკო კანონმდებლობის მეტ-ნაკლებად კარდინალურ ცვლილებას და ზოგადად საბანკო საქმიანობა მიჩნეულია კონსერვატიულ სფეროდ, რაც მათი ფუნქციონირების სპეციფიკიდან გამომდინარეობს. მიუხედავად იმისა, რომ ბანკები ცდილობენ, არ ჩამორჩნენ დროს და ტექნიკური და ტექნოლოგიური სიახლეების ერთ-ერთი პირველი მომხმარებელი არიან, თავის არსით, „მიგნით“, ბანკი რჩება კონსერვატიულ ორგანიზაციად.

ცხრ. №1.1. ბანკების კლასიფიკაცია და ტიპები

	კრიტერიუმი	ბანკის ტიპი
1	საკუთრების ფორმების მიხედვით	<ul style="list-style-type: none"> • სახელმწიფო ბანკები; • აქციონერული ბანკები; • კერძო ბანკები, ანუ საბანკო სახლები; • კოოპერაციული ბანკები; • მუნიციპალური, ანუ კომუნალური ბანკები; • სახელმწიფოთაშორისი ბანკები; • შერეული საკუთრების ბანკები.
2	სამართლებრივი ფორმის მიხედვით	<ul style="list-style-type: none"> • ღია ტიპის სააქციო საზოგადოება; • დახურული ტიპის სააქციო საზოგადოება; • შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება.
3	ფუნქციური დანიშნულების მიხედვით	<ul style="list-style-type: none"> • საემისიო ბანკები; • კომერციული ბანკები.
4	საქმიანობის ხასიათის მიხედვით	<ul style="list-style-type: none"> • უნივერსალური ბანკები; • სპეციალიზებული ბანკები.
5	მომსახურების სახეობის, ანუ სპეციალიზაციის მიხედვით	<ul style="list-style-type: none"> • საინვესტიციო ბანკები; • კომერციული ბანკები; • სადებოზიტო ბანკები; • საშუალო და გრძელვადიანი დაკრედიტების ბანკები; • იპოთეკური ბანკები; • სასესხო-საშემნახველო ბანკები; • ვენჩურული ბანკები; • დარგობრივი და ბიზნესის ნიშნით სპეციალიზებული ბანკები; • ტერიტორიული ნიშნით სპეციალიზებული ბანკები.
6	ფილიალების რაოდენობის მიხედვით	<ul style="list-style-type: none"> • ბანკები ფილიალებით; • ბანკები ფილიალების გარეშე.
7	საქმიანობის მასშტაბის მიხედვით	<ul style="list-style-type: none"> • მცირე ბანკები; • საშუალო ბანკები; • მსხვილი ბანკები; • საბანკო კონსორციუმები; • ბანკთაშორისი გაერთიანებები.

იმისათვის, რომ წარმოვიდგინოთ ბანკების ყველა არსებითი სახესხვაობა, აუცილებელია მათი კლასიფიკაცია სხვადასხვა ნიშან-თვისების მიხედვით (ცხრ. №1.1.):

1. საკუთრების ფორმების მიხედვით;
2. სამართლებრივი ფორმის მიხედვით;
3. ფუნქციური დანიშნულების მიხედვით;
4. საქმიანობის ხასიათის მიხედვით;
5. მომსახურების სახეობის, ანუ სპეციალიზაციის მიხედვით;
6. ფილიალების რაოდენობის მიხედვით;
7. საქმიანობის მასშტაბის მიხედვით.

დავახასიათოთ თითოეული მათგანი:

1. საკუთრების ფორმების მიხედვით პრაქტიკაში გვხვდება სახელმწიფო, აქციონერული, კერძო, კოოპერაციული, მუნიციპალური, სახელმწიფო-თაშორისი და შერეული ბანკების სახეობები:

- **სახელმწიფო ბანკები** შეიძლება ორ ნაწილად დავყოთ: ა) ცენტრალური ბანკი, როგორც სახელმწიფოს ფულად-საკრედიტო პოლიტიკის განხორციელების მთავარი ბერკეტი და ბ) ბანკები, რომელთაც აქვთ სხვადასხვა სპეციალიზაცია და მათი საქმიანობა მიმართულია მიზნობრივი სახელმწიფო პროგრამების რეალიზაციისა და საერთო-სახელმწიფო-ბრივი ამოცანების გადაწყვეტისაკენ. ასეთ ბანკებს მიეკუთვნებიან სასოფლო-სამეურნეო, ექსპორტ-იმპორტის, რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკები და ა.შ. სახელმწიფო მათი დაფუძნებით საკუთარ თავზე იღებს ეკონომიკის იმ სფეროების გრძელვადიან დაკრედიტებას, რომელთაც აქვთ დიდი სოციალურ-ეკონომიკური მნიშვნელობა, მაგრამ კერძო კაპიტალი არაა დაინტერესებული მაღალი რისკების ან დაბალი რენტაბელობის გამო. ასეთი ბანკების დაფუძნება ხდება სახელმწიფოს მიერ ეკონომიკის ან მისი რომელიმე დარგის, რეგიონის რეკონსტრუქციის თუ სოციალური პროგრამის დაფინანსებისათვის. სახელმწიფო ბანკების რესურსების დიდი ნაწილის წყაროს, როგორც წესი, სახელმწიფო ბიუჯეტი ან საერთაშორისო ფინანსური ინსტიტუტები წარმოადგენენ. სახელმწიფო ბანკების ოპერაციებს შორის ჭარბობს გრძელვადიანი კრედიტები. როგორც წესი, სახელმწიფო ბანკების მთავარ მიზანს მოგების მიღება არ წარმოადგენს. ეკონომიკის ლიბერალიზაციისა და ეკონომიკაში სახელმწიფოს ჩარევის ხარისხის შემცირებასთან ერთად სახელმწიფო ბანკების წილი მცირდება. საქართველოში, გარდა ცენტრალური ბანკისა (საქართველოს ეროვნული ბანკი), რომელიც სახელმწიფოს ასპროცენტიანი საკუთრებაა, სახელმწიფო მესაკუთრის სახით წარმოდგენილი არაა არც ერთ ბანკში;
- **აქციონერული ბანკები** წარმოადგენენ საბაზრო ეკონომიკის ქვეყნების ბანკების საერთო რაოდენობის უმეტეს ნაწილს. ამ ჯგუფში ერთიანდებიან ბანკები, რომლებიც დაფუძნებულია კერძო მესაკუთრეთა ჯგუფის, როგორც ფიზიკური, ისე იურიდიული პირების, მათ შორის, სხვა ბანკების მიერ. ამ ჯგუფში შეიძლება გავაერთიანოთ ღია და დახურული ტიპის სააქციო საზოგადოებები და შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებები. სააქციო ბანკების მფლობელები პასუხს აგებენ კლიენტების წინაშე თავიანთი აქციების პროპორციულად;

- კერძო ბანკების, იმავე საბანკო სახლების, წარმოშობა დაკავშირებულია შუა საუკუნეების იტალიის ქალაქებში საბანკო საქმის ჩასახვისთან სამეფავსშეო კაპიტალიდან. საბანკო სახლები არიან ცალკეულ პირთა, ოჯახთა ან პარტნიორთა ძალიან ვიწროს წრის მფლობელობაში, რომლებიც, როგორც წესი, თვითონ ახორციელებენ ბანკის მართვას და სრულად აგებენ პასუხს თავიანთი კლიენტების წინაშე, მათ შორის, საკუთარი ქონებითაც. ტრადიციულად, საბანკო სახლების კლიენტების უმრავლესობას კერძო პირები წარმოადგენენ. კერძო ბანკირების მიერ განხორციელებული მომსახურების პრიორიტეტული სახეობებია: ნდობითი ოპერაციები, აქტივების მართვა, სადეპოზიტო-საშემნახველო და საბირჟო ოპერაციები. კერძო ბანკირთა მუშაობის სპეციფიკაა ის, რომ მათ ზედმიწევნით კარგად უნდა იცოდნენ თავიანი კლიენტები, რომლებიც ბანკში უფრო „კლუბის წევრებად“ უნდა გრძნობდნენ თავს, ვიდრე კლიენტებად, ამ სიტყვის თანამედროვე გაგებით. საბანკო სახლები ფართო საზოგადოებისათვის ნაკლებად ნაცნობი, ჩრდილში მყოფი დაწესებულებებია, რომლებიც ერიდებიან თავიანთი საქმის აფიშირებას და ინფორმაცია მათ შესახებ ადვილად ხელმისაწვდომი არაა. კერძო საბანკო სახლები, როგორც წესი, მდებარეობენ მსხვილ საბანკო ცენტრებში (მაგალითად, შვეიცარიაში, ლონდონში) და არ გააჩნიათ საფილიალო ქსელი. XX საუკუნის დასაწყისიდან სხვადასხვა სახეობის ბანკებისა და საბანკო მომსახურების მასიურმა განვითარებამ თანდათან გამოიწვია საბანკო სახლების რაოდენობისა და ხვედრითი წილის შემცირება;**
- კოოპერაციული ბანკები, ესაა საკრედიტო ორგანიზაციები, რომლებიც დაფუძნებულია თავისი წევრების კოოპერაციულ საკუთრებაზე. მათი საქმიანობის მიზანი არის არა იმდენად მოგების მიღება, რამდენადაც საკრედიტო კოოპერაცივის მონაწილეთა მოთხოვნილებების დაკმაყოფილება. კოოპერაციული ბანკები წარმოიშვა XIX საუკუნის შუა წლებში საკრედიტო კოოპერაციების გაერთიანებით, რომლებიც ემსახურებოდნენ წვრილ სამეურნეო სუბიექტებს (ფერმერები, ხელოსნები, ვაჭრები და ა.შ.). ამის მიზეზი გახლდათ ის, რომ ამ დროს ბანკები უმეტესად აფინანსებდნენ მხოლოდ მსხვილ და საშუალო ბიზნესს. წვრილი სამეურნეო სუბიექტები მევახშეების პირისპირ იყვნენ დარჩენილი, რამაც აპოვნინა მათ კოოპერაციების შექმნის გზა. კოოპერაციული ბანკების სამშობლო გერმანიაა, სადაც მათი შექმნის მიზანი გახდა ხელოსანთა და ფერმერთა საქმიანობის განვითარების ხელშეწყობა. კოოპერაციული ბანკები, გერმანიის გარდა, განვითარებულია აშშ-ში, საფრანგეთსა და იაპონიაში. მიუხედავად რესურსების მოძიების სხვადასხვა გზისა, კოოპერაციული ბანკების მიერ უპირატესად ხდება კოოპერაციის წევრების დაკრედიტება;**
- მუნიციპალური, იგივე კომუნალური ბანკები, ის ბანკებია, რომლებიც არიან მმართველობის ადგილობრივი ორგანოების საკუთრებაში და რომელთა ვალდებულებაზე სოლიდარულ პასუხისმგებლობას იღებს ადგილობრივი ბიუჯეტი. მათი შექმნის ძირითადი მიზანი კომუნალური მეურნეობების დაკრედიტებაა. მუნიციპალური ბანკები თავიანთ საკრედიტო პოლიტიკას ატარებენ ადგილობრივ ორგანოებთან შეთანხმებულად, მაგრამ არიან დამოუკიდებელი საკუთარ გადაწყვეტილებებში. ასეთი ბანკების რიცხვს შეიძლება მიეკუთვნოს საჯარო შემნახ-**

ველი სალაროებიც, რომელთა ქსელის არსებობა დამახასიათებელია დასავლეთ ევროპის ქვეყნებისათვის;

- **სახელმწიფოთაშორისი ბანკების** წარმოშობა განაპირობა ფინანსური გლობალიზაციის პროცესმა და საერთაშორისო ფინანსური ბაზრების ფორმირებამ. მათი კაპიტალის ფორმირება ხდება, ერთი მხრივ, ცალკეული ქვეყნების, მეორე მხრივ, საერთაშორისო საფინანსო-საკრედიტო ინსტიტუტების მიერ. ასეთი ბანკების მთავარი ამოცანაა კაპიტალის საერთაშორისო მოძრაობის პროცესების რეგულირება, საგადამხდელო ბალანსების მხარდაჭერა და განვითარებადი ქვეყნების საგარეო ვალების პრობლემების გადაწყვეტა. სახელმწიფოთაშორისი ბანკის თანამედროვე მაგალითად შეიძლება დავასახელოთ „ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკი“ (**EBRD**), რომელიც შეიქმნა 1991 წელს 61 ქვეყნისა და ორი საერთაშორისო ორგანიზაციის მიერ საბაზრო ეკონომიკის მხარდასაჭერად გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყნებში;

- **შერეული** საკუთრებითი ფორმა ითვალისწინებს ბანკს, რომელიც შექმნილია როგორც კერძო, ისე სახელმწიფო კაპიტალის მონაწილეობით.

2. სამართლებრივი ფორმების მიხედვით საერთაშორისო პრაქტიკაში ბანკები გვხვდება ღია და დახურული ტიპის სააქციო საზოგადოებებისა და შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებების სახით. დღეისათვის საქართველოში ბანკები იქმნება მხოლოდ სააქციო საზოგადოების სამართლებრივი ფორმით, თუმცა, 2001 წლამდე დაშვებული იყო მათი ფუნქციონირება შეზღუდული პასუხისმგებლობის სამართლებრივი ფორმითაც. რაც შეეხება ქვეყნის ცენტრალურ ბანკს – საქართველოს ეროვნულ ბანკს, იგი შექმნილია განსაკუთრებული სამართლებრივი ფორმით, როგორც საჯარო სამართლის იურიდიული პირი.

3. ფუნქციური დანიშნულების მიხედვით შეიძლება გამოვყოთ საემისიო და კომერციული ბანკები. დავახასიათოთ ისინი მოკლედ:

- **საემისიო ბანკებად** ითვლება ყველა ცენტრალური ბანკი, რომელთა კლასიკურ ოპერაციას და ექსკლუზიურ უფლებას წარმოადგენს ფულის ბეჭდვა და მისი მიმოქცევაში გაშვება. საემისო ბანკების მეორე უმნიშვნელოვანესი ფუნქციაა საბანკო სისტემის ზედამხედველობა (თუმცა, არის ქვეყნები, სადაც კომერციულ ბანკებზე ზედამხედველობის ფუნქციით აღჭურვილია სპეციალიზებული დანესებულებები). მიუხედავად ამ და სხვა სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის ფუნქციებისა, არის ქვეყნები, სადაც ცენტრალური ბანკები სრულად არ ეკუთვნის სახელმწიფოს, მაგალითად, აშშ ფედერალური სარეზერვო სისტემა კერძო ბანკების გაერთიანებაა, იაპონიაში ცენტრალური ბანკის კაპიტალის 55%, ხოლო ბელგიაში – 50% კერძო პირებს ეკუთვნით. თუმცა, ეს გამოწვევის შემთხვევებია და ამ დროსაც ცენტრალური ბანკების ხელმძღვანელებს სახელმწიფო ნიშნავს ან ინიშნებიან მასთან შეთანხმებით;
- **კომერციული ბანკები** წარმოადგენენ საბანკო სისტემის ხერხემალს. ისინი ახდენენ ფინანსური რესურსების მნიშვნელოვანი ნაწილის კონცენტრაციას და ახორციელებენ ფართო სპექტრის საბანკო ოპერაციებს.

4. საქმიანობის ხასიათის მიხედვით განასხვავებენ უნივერსალურ და სპეციალიზებულ ბანკებს:

- უნივერსალური ბანკები** ახორციელებენ ყველა ან თითქმის ყველა საბანკო ოპერაციას. ესაა ე.წ. „საბანკო სუპერმარკეტები“, სადაც კლიენტს შეუძლია მიიღოს საბანკო მომსახურების სრული სპექტრი – მოკლე და გრძელვადიანი კრედიტები, ფასიანი ქაღალდებთან და ვალუტასთან დაკავშირებული მომსახურება, სადეპოზიტო და საშემნახველო, საკაპსო-საანგარიშსწორებო, საშუამავალო და სხვა მომსახურებები. ბუნებრივია, კლიენტისათვის უფრო ხელსაყრელია ყველა საბანკო სერვისის ერთ ბანკში მიღება, ვიდრე რამდენიმე სპეციალიზებულ საბანკო დაწესებულებაში. დასავლეთ ევროპა გამოირჩევა უნივერსალური ბანკების დომინირებით, მაშინ, როცა აშშ და იაპონია უფრო „სპეციალიზებულია“. იმის გამო, რომ აქვთ საკუთარი საქმიანობის მიმართულებების დივერსიფიკაცია, უნივერსალური ბანკები უფრო მდგრადები არიან, ვიდრე სპეციალიზებული ბანკები. უნივერსალური ბანკების უპირატესობა ამ თვალსაზრისით არის კომერციული და საინვესტიციო საქმიანობის შეხამება;
- სპეციალიზებული ბანკები** გამოირჩევიან იმით, რომ ახორციელებენ მხოლოდ ერთ ან რამდენიმე საბანკო ოპერაციას. თუ ვიმსჯელებთ საბანკო საქმის განვითარების ისტორიის გადასახედიდან, XVIII საუკუნიდან შექმნილი ბანკები სწორედ სპეციალიზაციის ნიშნით ხასიათდებოდნენ. ზოგიერთი მათგანი სპეციალიზდებოდა გრძელვადიან, ზოგი – მოკლევადიან დაკრედიტებაზე. ძალზე ხშირად განასხვავებენ სხვადასხვა, მაგალითად, ფუნქციური, დარგობრივი, ტერიტორიული, ტექნოლოგიური და ბიზნესის ნიშნით სპეციალიზაციებს. აღსანიშნავია რომ ბევრ ქვეყანაში, მაგალითად – აშშ-ში, იაპონიაში, კანადაში, ბანკების სპეციალიზაცია კანონმდებლობით განისაზღვრება. კანონმდებლობით სპეციალიზაციით განსაზღვრისას შეიძლება დაშვებულ იქნეს როგორც მხოლოდ ერთი, ისე რამდენიმე საბანკო საქმიანობის ტიპი. ამერიკაში სპეციალიზებული ბანკების ტიპურ სახეობად შეიძლება დავახასიათოთ საინვესტიციო და სადეპოზიტო ბანკები. საქართველოში ბანკების სპეციალიზაცია კანონმდებლობით არაა განსაზღვრული და ყველა არსებული ბანკი უფრო უნივერსალურია, ვინაიდან რაიმე განსაკუთრებული სპეციალიზაციის ნიშნით არ გამოირჩევიან. თუმცა, საქართველოში ფუნქციონირებენ მიკროსაფინანსო ორგანიზაციები, რომელთა სპეციალიზაციას მცირე ბიზნესის დაკრედიტება წარმოადგენს, მაგალითად, კანონის თანახმად, მათ არ აქვთ დეპოზიტების მოზიდვის უფლება და ერთ მსესხებელზე გაცემული კრედიტის მაქსიმალური ჯამური თანხა არ უნდა აღემატებოდეს 50 ათას ლარს. აქ არ შეიძლება არ ითქვას იმ შეზღუდვაზე, რომელიც არსებობს ზოგიერთ ქვეყანაში არასაბანკო ბიზნესის წარმოების მიმართულებით, სადაც ბანკებს ეკრძალებათ სამენარმეო საქმიანობა, რაც გულისხმობს არასაბანკო ბიზნესში წილის ქონას.

5. მომსახურების სახეობების, ანუ სპეციალიზაციის მიხედვით უცხოურ საბანკო პრაქტიკაში სხვადასხვა ქვეყნის ბანკების სპეციალიზაციის გარკვეული თავისებურებები გვხვდება, მაგრამ ზოგადი ნიშნებიდან გამომდინარე, შეიძლება დავახასიათოთ შემდეგი სახეობის სპეციალიზებული ბანკები:

- საინვესტიციო ბანკები** სპეციალიზდებიან ფასიანი ქაღალდებით ოპერაციებზე, კერძოდ, გვევლინებიან კორპორაციული ფასიანი ქაღალ-

დების ემისიის ორგანიზატორებად, ახდენენ მათ პირველად განთავსებას, გვევლინებიან გარანტის როლში, ახდენენ მსხვილი პროექტების დაფინანსებას და ახორციელებენ საშუაშაველო ოპერაციებს ფასიანი ქაღალდების მეორად ბაზარზე. საინვესტიციო ბანკები თავდაპირველად ცალკეული საფინანსო ინსტიტუტის სახით გამოყოფილ იქნა აშშ-ში 1933 წელს გლას-სტიგალის კანონით (**Glass-Steagall Act**), რომლის მიხედვითაც, ჩვეულებრივ ბანკებს აეკრძალათ პირდაპირი მონაწილეობა ფასიანი ქაღალდების ბაზარზე, თუკი ახორციელებდნენ დეპოზიტების მოზიდვასა და განთავსებას. ამის მიზეზი იყო მენაბრეთა დეპოზიტების დაცვა სპეკულაციური და, შესაბამისად, მაღალრისკიანი საინვესტიციო ოპერაციებისაგან. საინვესტიციო ბანკების რესურსების ფორმირება ხდება როგორც საკუთარი ფასიანი ქაღალდების გამოშვებით, ისე კომერციული ბანკებიდან კრედიტებით, როგორც წესი, ფასიანი ქაღალდების გირავნობით. ძალიან ხშირად საინვესტიციო ბანკები შედიან საბანკო ჰოლდინგების შემადგენლობაში ან წარმოადგენენ მსხვილი ფინანსური კომპანიების შვილობილ კომპანიებს;

- **კომერციული ბანკები** ესაა ბანკები, რომლებიც სპეციალიზდებიან კომპანიების მიმდინარე სავაჭრო (კომერციული) საქმიანობის მომსახურებაზე. ზემოაღნიშნული გლას-სტიგალის კანონით, აშშ-ში სწორედ კომერციული ბანკების გამიჯვნა მოხდა საინვესტიციო ბანკებისაგან. კომერციული ბანკების რესურსების ფორმირება მოზიდული დეპოზიტებით, მათ შორის, მოთხოვნამდე დეპოზიტებით. კომერციული ბანკები ახდენენ თავიანთი კლიენტების მიმდინარე საქმიანობასთან დაკავშირებული მოთხოვნების მოკლევადიან დაკრედიტებას, მათ საკასო-საანგარიშსწორებო მომსახურებას, უწევენ კონსულტაციას. სპეციალიზებული კომერციული ბანკები არ უნდა გავაიგივოთ ზოგად ფრაზასთან „კომერციული ბანკი“, რომელშიც მოიაზრება ყველა ბანკი, გარდა ცენტრალური ბანკისა, მაგალითად, ქართულ საბანკო სივრცეში კანონის თანახმად [1], კომერციულად იწოდება ყველა ბანკი, გარდა საქართველოს ეროვნული ბანკისა და ისინი რეალურად უნივერსალურ საბანკო დაწესებულებებს წარმოადგენენ;
- **სადეპოზიტო ბანკები** სპეციალიზდებიან იურიდიული და ფიზიკური პირების (ბანკების გარდა) დროებით თავისუფალი ფულადი სახსრების მოზიდვასა და მოკლევადიანი კრედიტების გაცემაზე. როგორც წესი, სადეპოზიტო ბანკებს ეკრძალებათ გრძელვადიანი, მაგალითად, 2 წელზე მეტი ვადით დეპოზიტების მოზიდვა და მათ მიერ გაცემული კრედიტები უმეტესწილად 6 თვემდე ვადითაა;
- **საშუალო და გრძელვადიანი დაკრედიტების ბანკები** სპეციალიზებული არიან, როგორც წესი, 2 წელზე მეტი ვადით კრედიტების გაცემაზე. მათი რესურსების წყაროს წარმოადგენს გრძელვადიანი, 2 წელზე მეტი ვადის ანაბრები. ბუნებრივია, მოთხოვნამდე ანაბრების მოზიდვა მათთვის აკრძალულია;
- **იპოთეკური ბანკები** – ესაა უძრავი ქონების გირავნობით გაცემული კრედიტების (იპოთეკური კრედიტები) გაცემაზე სპეციალიზებული ბანკები. იპოთეკური ბანკების სამშობლოდ გერმანია ითვლება. იპოთეკური ბანკების რესურსების ფორმირება ხდება მათ მიერ გრძელვა-

1 საქართველოს კანონი „კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ“.

დიანი სავალო ვალდებულებების ემისიით, რომლებიც, თავის მხრივ, უზრუნველყოფილია დაგირავებული ქონებით. იპოთეკური ბანკების თავისებურებას წარმოადგენს ის, რომ მათ პასივებში მაღალია საკუთარი კაპიტალის ხვედრითი წილი სხვა ბანკებთან შედარებით და ისინი, როგორც წესი, სარგებლობენ სახელმწიფო მხარდაჭერითა და გარანტიებით. ყველა ქვეყანაში, სადაც ფუნქციონირებს იპოთეკური ბანკები, მათი საქმიანობა რეგულირდება სპეციალური ნორმატიული აქტებით, საქმიანობის სპეციფიკიდან გამომდინარე;

- **სასესხო-საშემნახველო ბანკები** ახდენენ მოსახლეობის დანაზოგების აკუმულირებას და მათთვის სამომხმარებლო სესხების გაცემას. ასეთი ტიპის ბანკები ფუნქციონირებენ აშშ-ში, საფრანგეთსა და გერმანიაში;
- **ვენჩურული ბანკები** სპეციალიზებული არიან შედარებით მაღალრისკიანი პროექტების, მაგალითად, იმ სამეცნიერო-ტექნიკური სამუშაოების, მაღალი ტექნოლოგიების თუ სამედიცინო კვლევების დაფინანსებაზე, რომელთა დასრულების ზუსტი ვადა გაურკვეველია ან ხანგრძლივია. პროექტის რისკიანობის მაღალი ხარისხი კომპენსირებულია დიდი მოგების მიღების მოლოდინით. როგორც წესი, ვენჩურული ბანკების რესურსების ფორმირება ხდება სახელმწიფოს შენატანებისა და სპონსორების მხარდაჭერით;
- **დარგობრივი და ბიზნესის ნიშნით სპეციალიზაცია** გულისხმობს კლიენტთა გარკვეულ ჯგუფზე ან ეკონომიკის დარგზე ორიენტირებას. ძალზე ხშირად ასეთი ბანკები იქმნება სახელმწიფოს მონაწილეობით ეკონომიკის ამა თუ იმ პრიორიტეტული დარგის მხარდასაჭერად. ამ ჯგუფში შედიან ინდუსტრიული, ექსპორტ-იმპორტის ბანკები და ა.შ.;
- **ტერიტორიული ნიშნით სპეციალიზაცია** გულისხმობს შემდეგი ძირითადი ოთხი ტიპის ბანკებს: ადგილობრივი, რეგიონული, ნაციონალური და ტრანსნაციონალური ბანკები. ადგილობრივად შეიძლება ჩაითვალოს ბანკი, რომელიც ფუნქციონირებს მხოლოდ ერთ ქალაქში ან მცირე ზომის ადმინისტრაციულ-ტერიტორიულ ერთეულში, მაგალითად, შტატში. რეგიონული ბანკების საქმიანობის სფერო სცილდება „ადგილობრივ“ საზღვრებს და მოიცავს მის რომელიმე რეგიონს, მაგალითად, მის აღმოსავლეთ, ან სამხრეთ და ა.შ. ნაწილს. ნაციონალური ბანკების არეალი მოიცავს ქვეყნის მთელ ტერიტორიას. ტრანსნაციონალური ბანკები კი, თავის მხრივ, სცილდებიან ეროვნულ ჩარჩოებს და მათი საქმიანობა ხორციელდება სხვა ქვეყნებშიც.

6. ფილიალების რაოდენობის მიხედვით განასხვავებენ ბანკებს ფილიალებით და ფილიალების გარეშე. 2013 წლის ბოლოსათვის საქართველოს საბანკო სისტემაში 21 ბანკზე მოდიოდა 903 საბანკო წერტილი (164 ფილიალი და 739 სერვისცენტრი), ანუ საშუალოდ 43 ერთ ბანკზე. თუმცა, რეალურად ისინი მეტად არათანაბრად არიან განაწილებული, მათ შორის, არიან ბანკები როგორც ფილიალების გარეშე ან რამდენიმე ფილიალით, ისე ფილიალების ფართო ქსელით.

7. საქმიანობის მასშტაბის მიხედვით შეიძლება გამოვყოთ მცირე, საშუალო, მსხვილი, საბანკო კონსორციუმი და ბანკთაშორისი გაერთიანებები.